

Školní zralost a školní připravenost

- Přehled **hlavních oblastí a znaků školní zralosti**, tedy toho, co by dítě mělo před nástupem do 1. třídy zvládat, aby bylo připravené učit se, spolupracovat a zvládat školní režim a respektovat autoritu učitele.

1. Kognitivní (poznávací) zralost

- Dítě by mělo:
- Umět se **soustředit na úkol** alespoň 10–15 minut.
- Rozlišovat **barvy, tvary, velikosti**, chápat pojmy „více–méně“, „nahore–dole“.
- Mít **základní představy o čase a prostoru** (den, noc, včera, zítra; vpravo, vlevo).
- Umět **počítat do pěti až deseti**, rozpoznávat číslice.
- Mít **rozvinutou paměť**, schopnost zopakovat říkanku, zapamatovat krátký text.
- Rozlišovat **hlásky ve slově**, poznat první nebo poslední hlásku.

2. Řečová a komunikační zralost

- Dítě by mělo:
- Mluvit **srozumitelně, ve větách**, vyjadřovat své potřeby a pocity.
- Mít dostatečnou **slovní zásobu** a porozumět běžným pokynům.
- Umět **vyprávět krátký příběh** nebo zážitek.
- Umět naslouchat a reagovat na otázky.

3. Sociální a emoční zralost

Dítě by mělo:

- Umět **spolupracovat s vrstevníky**, dělit se, střídat se, počkat.
- Přijímat autoritu dospělého (učitelky, vychovatelky).
- Zvládat **běžné emoce** – nepropadat pláči, hněvu či úzkosti při drobném neúspěchu.
- Mít **přiměřenou míru samostatnosti** – obléknout se, obout, připravit si věci.
- Projevovat **zájem o učení** a touhu „být školákem“.

4. Motorická zralost

Dítě by mělo:

- Umět **držet tužku správným úchopem**, kreslit jednoduché tvary a postavu člověka.
- Dokázat **stříhat nůžkami**, lepit, skládat, manipulovat s drobnými předměty.
- Mít rozvinutou **hrubou motoriku** – běhat, skákat, házet, chytat míč.
- Být schopné **zvládat hygienu, stolování** a samo se o sebe postarat.

5. Volní a pracovní zralost

Dítě by mělo:

- Umět **dokončit** **zadaný úkol**, i když ho nebaví.
- Přijímat pokyny a **pracovat podle pravidel**.
- Mít **vytrvalost a motivaci** – zvládnout i méně zábavné činnosti.
- Být schopné **čekat na odměnu** a odložit okamžitou potřebu.

Školní zralost dítěte – přehled oblastí, projevů a rizik

Oblast vývoje	Projevy školní zralosti	Možná rizika při nezralosti / předčasném nástupu
 Kognitivní (poznávací)	Dítě se soustředí na úkol 10–15 minut, chápe základní pojmy, pozná číslice, tvary, barvy, má přiměřenou paměť.	Nedokáže se soustředit, rychle se unaví, nerozumí zadání, neudrží pozornost – hrozí frustrace, neúspěch a odpor ke škole.

 Řečová a komunikační	Mluví ve větách, má bohatou slovní zásobu, vyslovuje správně, umí vyprávět příběh, naslouchá a reaguje.	Špatně rozumí pokynům, obtížně se vyjadřuje, nechápe text – problémy s učením čtení, psaní a porozuměním.
 Sociální a emoční	Spolupracuje s dětmi, respektuje pravidla, zvládá své emoce, reaguje přiměřeně na neúspěch, těší se do školy.	Citová labilita, plačtivost, úzkostnost nebo naopak vzdor – těžká adaptace, stres, nechť ke škole.

 Motorická	Umí držet tužku, kreslit, stříhat, manipulovat s drobnými předměty, má jistý pohyb a tělesnou koordinaci.	Slabá jemná motorika, neobratnost, únava při psaní, nechut' k sezení a kreslení.
 Volní a pracovní	Dokončí úkol, dodržuje pravidla, pracuje podle pokynů, má vytrvalost, zvládne neúspěch.	Nedokončuje práci, snadno se vzdává, odmítá úkoly – chybí motivace, ohrožení školní úspěšnosti.
 Celková zralost osobnosti	Samostatnost, sebedůvěra, zájem o učení, zvládá běžné povinnosti.	Závislost na dospělém, nejistota, ztráta sebedůvěry, přetížení, možné odmítání školy.

Rizika předčasného nástupu dítěte do základní školy

Rizika **předčasného nástupu dítěte do základní školy** (tedy nástupu dítěte, které ještě není dostatečně zralé pro školní docházku) se týkají především jeho **psychického, sociálního a kognitivního vývoje**. Níže uvádím hlavní oblasti rizik:

1. Kognitivní (poznávací) nezralost

- Dítě může mít **nedostatečně rozvinutou pozornost a paměť**, což ztěžuje soustředění na výuku.
- Chybí **schopnost plánovat, dokončit úkol**, udržet myšlenkovou linii.
- Pomalejší tempo práce vede k neúspěchům a frustraci.
- Obtíže s **pochopením abstraktnějších pojmů** (čísla, písmena, symboly).

2. Jazyková a komunikační oblast

- Nedostatečně rozvinutá **slovní zásoba, výslovnost** nebo **porozumění řeči** může ztěžovat učení čtení a psaní.
- Dítě se může cítit **nejisté při komunikaci s učitelkou** i spolužáky.

3. Emoční a sociální nezralost

- Dítě není připravené zvládat **školní režim, hodnocení, tlak na výkon**.
- Může být **úzkostné, plačtivé, nejisté**, nebo naopak **hyperaktivní**.
- Obtížněji navazuje vztahy, hůře chápe pravidla skupiny.
- Vzniká **pocit selhání** a snížené sebevědomí už na začátku školní docházky.

❓ 4. Tělesná a motorická nezralost

- Slabá **jemná motorika** (držení tužky, psaní, manipulace s pomůckami).
- Nedostatečná **hrubá motorika** – neobratnost, únava, potíže s koordinací.
- Dítě se hůře vyrovnává s dlouhým sezením v lavici.

5. Dlouhodobé dopady

- Větší riziko **školního neúspěchu, přetížení a odporu ke škole.**
- Vztah ke vzdělávání se může negativně formovat už od první třídy.
- Často je nutné **opakování ročníku** nebo speciální podpora.

Shrnutí:

- Dítě, které **nemá dostatečně rozvinuté všechny oblasti školní zralosti**, se může ve škole cítit přetížené a neúspěšné.
- Předčasný nástup by měl být schválen **ve spolupráci s učitelkami MŠ, školním psychologem a pedagogicko-psychologickou poradnou**.

Je moje dítě připraveno na školu?

Oblast vývoje	Projevy školní zralosti	Možná rizika při nezralosti / předčasném nástupu
 Kognitivní (poznávací)	Dítě se soustředí na úkol 10–15 minut, chápe základní pojmy, pozná číslice, tvary, barvy, má přiměřenou paměť.	Nedokáže se soustředit, rychle se unaví, nerozumí zadání, neudrží pozornost – hrozí frustrace, neúspěch a odpor ke škole.
 Řečová a komunikační	Mluví ve větách, má bohatou slovní zásobu, vyslovuje správně, umí vyprávět příběh, naslouchá a reaguje.	Špatně rozumí pokynům, obtížně se vyjadřuje, nechápe text – problémy s učením čtení, psaní a porozuměním.
 Sociální a emoční	Spolupracuje s dětmi, respektuje pravidla, zvládá své emoce, reaguje přiměřeně na neúspěch, těší se do školy.	Citová labilita, plačtivost, úzkostnost nebo naopak vzdor – těžká adaptace, stres, nechuť ke škole.
 Motorická	Umí držet tužku, kreslit, stříhat, manipulovat s drobnými předměty, má jistý pohyb a tělesnou koordinaci.	Slabá jemná motorika, neobratnost, únava při psaní, nechuť k sezení a kreslení.
 Volní a pracovní	Dokončí úkol, dodržuje pravidla, pracuje podle pokynů, má vytrvalost, zvládne neúspěch.	Nedokončuje práci, snadno se vzdává, odmítá úkoly – chybí motivace, ohrožení školní úspěšnosti.
 Celková zralost osobnosti	Samostatnost, sebedůvěra, zájem o učení, zvládá běžné povinnosti.	Závislost na dospělém, nejistota, ztráta sebedůvěry, přetížení, možné odmítání